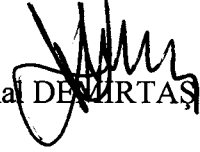

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt SELÇUK tarafından yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

Dünyada ilk olarak Aralık 2019’da, Çin’de görülen covit-19 virüsü 6 ay içinde tüm dünya ülkelerine hızla yayılarak yüzbinlerce insanın ölümüne yol açmıştır. İnsandan insana hızlı bir şekilde geçen covit-19 virüsü nedeniyle kanun teklifinin verildiği 20 Mayıs 2020 tarihi itibarıyla dünyada vaka sayısı yaklaşık 4.915.000 ulaşırken, hayatını kaybeden kişi sayısı da yaklaşık 324.000 olmuştur. Bütün dünyayı etkisine altına alarak 11 Mart’ta Dünya Sağlık Örgütü tarafından “pandemi” ilan edilmiş olan covit-19 virüsü, görüldüğü her ülkede sağlıktan eğitime, çalışma hayatından ekonomiye ve sosyal hayata kadar pek çok alanda daha önce eşi benzeri görülmemiş radikal önlemler alınmasını zorunlu kılmıştır.

Salgının yayılmasının önüne geçmek için alınacak ilk ve en etkili yol olarak da sosyal izolasyon yöntemi dünya çapında benimsenmiştir. Bu kapsamda da ülkeler eğitime ara vermişler, birçok sektördeki işyerlerini kapatmışlar, sokağa çıkma yasakları ilan etmişler, sağlık altyapılarını güçlendirmek için ek tedbirler almışlar, nerdeyse tüm sosyal hayatı durduran izolasyon nedeniyle ekonomi paketleri açıklamışlardır. Salgının görüldüğü her ülke, çalışanların sağlıklarını korumak için sosyal politikalarını destekleyecek ekonomik paketler açıklamıştır. Ülkemizde de sosyal izolasyonu sağlamak için insanların evden çıkmaması gerektiğini söyleyen bilim kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda esnek çalışma modeli kapsamında kamuda ve özel sektörde çalışma saat ve yöntemleri değiştirilmiş, özellikle berber, kuaför, lokanta, restoran gibi hizmet sektörü ile ulaşım gibi bazı sektörlerde çalışmaya ara verilirken, “üretmeye mecburuz, ekonominin çarkları dönmeye devam etmeli” diyerek de tarım, ağır sanayi, enerji, inşaat, tekstil, kargo, kurye, market vs. gibi bir çok sektörde de çalışılmaya devam edilmiştir.

Ülkemiz de 19 Mayıs 2020 tarihi itibarıyla Sağlık Bakanlığı verilerine göre, 151.615 kişide covit-19 tespit edilmiş, 4.199 kişi ise covit-19 nedeniyle yaşamını yitirmiştir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin, sendikaların ve meslek odalarının rapor ve tespitleri ile basına yansıyan ve işyerlerinden ulaşan bilgilerden derlediği verilere göre; salgının birinci ayı olan

mart ayında 14 işçi işyerinde çalışırken covid-19' nedeniyle yaşamını yitirirken, salgının ikinci ayı olan 11 Nisan-10 Mayıs tarihleri arasında en az 204 işyerinde 13 bin 43 işçide Covid-19 hastalığı tespit edilmiş ve bu tarihler arasında “en az” 128 işçi yani toplamda 142 işçi, çalışırken Covid-19 yakalanması sonucu meydana gelen iş kazalarında yaşamını yitirmiştir. Oysa bu ölüm sayıları tespit edilebilen en düşük sayılardır. Covid-19 kaynaklı iş kazalarında ölen gerçek işçi sayısının çok daha fazla olabileceği düşünülmektedir. Basına ya da sendikaların raporlarına yansımayan, işyerlerinden bilgi alınamayan durumlarda özellikle sendikasız, güvencesiz ya da kayıt dışı çalışan işçiler göz önünde tutulduğunda ve hak sahipleri resmi kurumlara müracaat ettiğinde işyerlerinde covid-19 yakalanması nedeniyle iş kazasında ölen gerçek işçi sayısı tespit edilebilecektir. Öte yandan covid-19 salgınının devam etmesi nedeniyle bu tarihten sonra daha ne kadar çok işçinin, işyerlerinde covid-19'a yakalanacağı ve covid-19'a bağlı iş kazasında yaşamını yitireceği de belli değildir. Önümüzde bilim insanlarının bile cevaplayamadığı son derece belirsiz bir süreç vardır.

Ülkemizde mart ayının sonuna doğru işyerlerinde seyrek görülen Covid-19 tanısı pozitif olan vakalar, salgının ikinci ayında yaygınlaşmıştır. İşverenler genel olarak pozitif vakalar olmasına rağmen üretimin sürdürülmesi, üretimin aksamaması ve müşteri kaybetmemek amacıyla covid-19 pozitif vakası olan işçilerini, diğer işçilerden ve toplumdan gizlemeyi tercih etmişlerdir. Büyük işyerlerinde izne gönderilen ya da rapor alan işçiler hakkında, genelde hiçbir açıklama yapılmadan ve covid-19'un yayılması engellemek için yeterli önlemler almadan diğer işçiler çalıştırılmaya devam ettirilmiştir. Salgının işyerlerindeki gerçek etkisi, ancak işyerinde yayılmasının ardından yapılan filyasyon araştırması ve kısmen karantina uygulamaları ile ortaya çıkmıştır. Öte yandan salgının ikinci ayında ortaya çıkan vakalar ve çalışırken Covid-19'a yakalanarak iş kazasında işçilerin sayısı, işyerlerinde bu salgına karşı alınan önlemlerin yetersiz olduğunu açıkça göstermektedir. Salgının ikinci ayında bir yandan ‘evde kal’ çağrıları devam ederken, diğer yandan hafta sonları ve resmi tatilleri kapsayan sokağa çıkma yasakları ilan edilirken, “ ekonominin çarkları devam etmeli” anlayışıyla işçiler işyerlerinde çalışmaya devam etmişlerdir.

Covid-19 salgınının ne zaman biteceğini konunun uzmanı bilim adamları da öngörememektedirler. Önümüzde son derece belirsiz bir süreç vardır ve işçiler bu salgında hastalığa yakalanma tehlikesiyle işyerlerinde çalışmaya devam edeceklerdir. Ülkemizde, şu aşamada ekonomik kaygılarla berber ve kuaförlerin ve alışveriş merkezlerinin açılmasıyla birlikte, özellikle Ramazan bayramından sonra covid-19 salgınına karşı önlemlerin gevşetileceği açıklanmıştır. Bu durumda da insan temasının yüksek olacağı, başta alışveriş

19661

merkezleri olmak üzere özel ve kamusal alanların açılması ve bu alanlara ilişkin karantina tedbirlerinin kaldırılması, mevsimlik tarım işçilerinin iş yoğunluğunun artması, üretime ara veren neredeyse bütün işyerlerinde üretimin tekrar başlaması salgının gerek işyerlerinde gerekse işçilerin hane, toplu taşıma, pazar, market gibi yaşam alanlarında salgının tekrar yayılma ihtimali yüksek olacağını göstermektedir. Bütün bu durumlar karşısında işçilerin işyerlerindeki çalışmaları nedeniyle covid-19'a çok daha fazla yakalanıp, iş kazalarında yaşamlarını yitirme ihtimalleri de yükselecektir.

Covid-19'un iş ve çalışma yaşamındaki olumsuz etkileri ve covid-19 nedeniyle yaşanan iş kazalarına bağlı ölümler devam ederken ve daha fazla işçinin covid-19'a bağlı iş kazasında yaşamını yitirmesi öngörülürken, Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü sebebi anlaşılamayan bir genelge yayınlamıştır. SGK tarafından 07.05.2020 tarihinde yayınlanan 2020/12 sayılı genelgeyle; Dünya Sağlık Örgütü tarafından Covid-19'un pandemik (salgın) bir hastalık olarak ilan edildiği belirtilerek ve 5510 sayılı Kanun'un 15. maddesindeki "sigortalının, iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan ve iş göremezliğine neden olan rahatsızlıklar, hastalık halidir" ibaresine atıf yapılarak; "covid-19 virüsünün salgın bir hastalık olduğu dikkate alındığında, söz konusu salgına maruz kalan ve sağlık hizmet sunucularına müracaat eden sigortalılara "hastalık" kapsamında provizyon alınması gerekmektedir" denilmiştir.

2020/12 sayılı genelge ile SGK, işverenlere; " Covid-19 virüsü nedeniyle enfekte olan ve covid-19 nedeniyle yaşamını yitiren SGK'lı çalışanlarınızı, (iş yerinde veya iş yeri dışında salgına yakalanıp yakalanmadığına bakılmaksızın) "iş kazası ya da meslek hastalığına" maruz kalmış olarak değil de, "hastalığa" yakalanmış olarak bildirin, işçilerin işyerinde Covid-19'a yakalanması halinde ise bunu "iş kazası ve meslek hastalığı" kapsamına alınmayacağını, ifade etmiştir. Yani SGK bu genelge ile işçinin Covid-19'a işyerinde yakalanmasını halini, iş kazası veya meslek hastalığı olarak kabul etmediğini, açıklamıştır.

SGK'nın 2015/22 sayılı Genelgesi'nin ekinde yer alan İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bildirim Formu'na göre yapılmaktadır. Yani sıra İş Kazası Beyan Tutanağı da düzenlenmektedir. Her iki belge de iş kazasına uğrayan kişi veya yakınlarının beyanına göre oluşturulmaktadır. Covid-19 tanısı konulan bir kişinin böylesi bir beyanda bulunmasına rağmen, SGK'nın "bulaşıcı hastalık olduğu için iş kazası ve meslek hastalığı dışında kaldığı, provizyonun hastalık olarak alınması gerektiği" yolundaki genelgesi uyarınca bildirim yapılmaması, 6331 sayılı Kanunun 14. maddesinde belirtilen yükümlülüğü ihlal edecektir.

Öte yandan SGK'nın 2020/12 sayılı genelgesi sonucu; salgın nedeniyle işyerinde Covid-19 hastalığına yakalanan çalışanlar, iş kazası statüsünden yararlanamayacağından, bu durumda da çalışanın işverene maddi ve tazminat davası açmasının veya ölümü halinde hak sahibi yakınlarının destekten yoksun kalma ve manevi tazminat davası açabilmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Covid-19'a işyerinde yakalanarak iş kazası sonucu yaşamını yitiren çalışanın hak sahibi yakınlarına da SGK'dan gelir bağlanması hakkı da ortadan kalkmaktadır. Bu durumda da çalışanlar ve ölümü halinde hak sahibi olan yakınları da, yasal haklarını alabilmeleri için uzun yıllar sürecek davalar açmak zorunda kalacaklardır. Bu durumda, bu salgın nedeniyle mağdur olan işçi veya hak sahibi yakınlarının çok daha fazla mağdur olmasına yol açacaktır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 3. Maddesinin g) bendine göre iş kazası, "işyerinde veya işin yürütümü sırasında meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen yahut bedenengelli hale getiren olay" olarak tanımlanmaktadır. Bu işçiler eğer işveren tarafından covid-19 salgın riskine rağmen çalıştırılmasalar evlerinde kalsalar veya çalışmalarına rağmen işverenler işyerinde sosyal mesafe, hijyen kuralları, maske takılması gibi kuralları uyulmasını sağlasalardı ve işçilere gerekli eğitimi vermiş olsalardı bu hastalığa yakalanmayacak ve vefat etmeyeceklerdi. Bu sebeple kanunda aranan şartların gerçekleşmiş olması ve illiyet bağının mevcut olması halinde, covid-19 hastalığı iş kazası kapsamında sayılmalıdır. Ayrıca bir genelge ile kanunlarda tanımlanan yükümlülüklerin ortadan kaldırılması da mümkün değildir. Ancak, her ne kadar SGK'nın bu genelgesi ile 5510 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddeleri ile 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun Kanun'un 3.maddesinin (e) bendi ve 14. Maddesindeki hükümler ortadan kalkmasa da, bu genelge nedeniyle uygulamada büyük bir karmaşanın yaşanacağı ve işyerinde covid-19'a yakalanılması nedeniyle meydana gelen iş kazası sonucu olan ölümlerdeki hak sahiplerinin büyük mağduriyetler yaşayacağı açıktır.

Bu çerçevede;

- 1) Ülkemiz de Covid-19 salgınının başladığı 11 Mart 2020 tarihinden, önergenin yanıtlandığı tarihe kadar işyerinde covid-19 virüsüne yakalanan işçi sayısı kaçtır? Bu işçilerden kaç kişi işyerinde covid-19'a yakalandığı için ölmüştür?

29661

- 2) Covit-19 salgınının başladığı 11 Mart 2020 tarihinden, Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 07.05.2020 tarihinde yayınlanan 2020/12 sayılı Genelgeye kadar kaç işveren işyerinde covit-19'a yakalanan işçilerle ilgili iş kazası bildiriminde bulunmuştur? Bu işyerlerinde covit-19'a yakalandıktan sonra iş kazası olarak bildirilen işçilerden kaç ölmüştür?
- 3) Bu güne kadar işyerinde covit-19'a yakalandıktan sonra ölen ve ölümü iş kazası olarak tespit edilen işçilerden, hak sahibi yakınlarına iş kazası veya meslek hastalığı kolundan maaş bağlanan kaç işçi vardır?
- 4) Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 07.05.2020 tarihinde yayınlanan 2020/12 sayılı Genelge'nin çıkarılış amacı nedir?
- 5) Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 07.05.2020 tarihinde yayınlanan 2020/12 sayılı genelge nedeniyle yasal haklarını almayan mağdur işçilerin ve hak sahibi ailelerinin mağduriyetini gidermek için yeni bir yasal düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz?
- 6) Uygulama da kargaşaya ve mağduriyetlere yol açan 2020/12 sayılı genelgeyi iptal etmeyi düşünüyor musunuz?